

## POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania H. K.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.  
o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 18 maja 2021 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)  
na rzecz adw. D. P. tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy  
prawnej udzielonej z urzędu ubezpieczonemu H. K. kwotę 120  
(sto dwadzieścia) złotych powiększoną o należną stawkę podatku  
od towarów i usług.**

### UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., decyzją z 23 sierpnia 2016 r., odmówił ubezpieczonemu H.K. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową, ponieważ Komisja Lekarska ZUS nie uznała ubezpieczonego za niezdolnego do pracy w związku ze służbą wojskową.

Ubezpieczony w odwołaniu od decyzji domagał się jej zmiany i przyznania prawa do świadczenia, kwestionując ocenę stanu swojego zdrowia, dokonaną w toku postępowania przed organem rentowym.

Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R., wyrokiem z 3 lipca 2019 r., oddalił odwołanie.

Na podstawie opinii biegłych z zakresu dermatologii, ortopedii, diabetologii, kardiologii, urologii i medycyny pracy Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy w związku ze służbą wojskową. Sąd Okręgowy postanowił oddalić wniosek ubezpieczonego o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii dermatologa, gdyż pogorszenie stanu jego zdrowia z przyczyn dermatologicznych, progresja choroby (nowe okoliczności), nie stanowią podstawy do zmiany zaskarżonej decyzji organu rentowego, która była prawidłowa w dacie jej wydania.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pełnomocnik ubezpieczonego z urzędu, zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę materiału dowodowego i w rezultacie błędne ustalenie, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy w związku ze służbą wojskową.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 6 grudnia 2019 r., oddalił apelację.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego ubezpieczony powinien wykazać, że oceny lekarza orzecznika i komisji lekarskiej, będące podstawą zaskarżonej decyzji, nie są trafne. Przeprowadzone przed Sądem Okręgowym postępowanie dowodowe wykazało brak podstaw do ustalenia, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji w związku ze służbą wojskową, w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887) oraz art. 30 ust. 1, art. 31, art. 32 ust. 1 i art. 64 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 867). Ubezpieczony kwestionował w apelacji ustalenia Sądu Okręgowego, poczynione na podstawie opinii biegłych lekarzy, lecz swych twierdzeń nie poparł żadnymi dowodami.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wniósł ubezpieczony H. K., reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżając wyrok w całości. Skargę kasacyjną oparto na podstawach naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 716 k.p.c.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego w G. Ośrodka Zamiejskiego w R. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał orzeczenie, lub innemu sądowi równorzędnemu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącego powołał się na nieważność postępowania związaną z pozbawieniem go możliwości obrony. Ubezpieczony nie miał dostępu do pełnych, kompletnych, niezniszczonych akt postępowania przed organem rentowym, co uniemożliwiło mu przygotowanie się do postępowania oraz dowodzenie swych twierdzeń i racji.

Pełnomocnik skarżącego wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego (adwokackiego) według norm prawem przepisanych, które nie zostały opłacone ani w części ani w całości, według stawek właściwych dla pełnomocnika ustanowionego na etapie postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia w celu jej rozpoznania, ponieważ nie zachodzi nieważność postępowania, na którą skarżący powołuje się we wniosku.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo budzą poważne wątpliwości, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Skuteczne wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, które pozwalają Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Ustawodawca uznaje za doniosłe zadania Sądu Najwyższego związane przede

wszystkim z doskonaleniem wykładni prawa i jego stosowania, ujednolicaniem orzecznictwa, rozwojem jurysprudencji, a w dalszej kolejności zadania polegające na eliminacji w dostępnych granicach orzeczeń niegodnych ochrony ze względu na oczywiste naruszenie prawa lub wydanie ich w warunkach nieważności.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący powołał się na nieważność postępowania ze względu na pozbawienie go możliwości obrony swych praw w związku ze złym stanem akt organu rentowego, uniemożliwiającym przygotowanie się do prowadzenia postępowania.

Według art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania (obrony swoich praw) w postępowaniu lub jego istotnej części. Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie faktycznie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz czy mimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu wszystkich tych warunków można mówić o pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw rodzącym nieważność postępowania według art. 379 pkt 5 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 lipca 2012 r., II UK 336/11, LEX nr 1219508).

W związku z takim rozumieniem nieważności postępowania opisanej w art. 379 pkt 5 k.p.c. należy zaznaczyć, że w toku postępowania przed Sądem drugiej instancji skarżący, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika ustanowionego przez sąd (pełnomocnika z urzędu), nie kwestionował kompletności bądź czytelności akt organu rentowego. Pełnomocnik skarżącego w skardze kasacyjnej nie wyjaśnił (ani tym bardziej nie wykazał), w jakim stopniu stan akt organu rentowego wpłynął na możliwość obrony przez ubezpieczonego jego praw. Nie wyjaśnił ani o jaką część akt organu rentowego chodzi, które elementy akt są nieczytelne, co miałoby świadczyć o ich niekompletności, w jakim zakresie

odtworzone dokumenty mogłyby oddziaływać na wynik sprawy, w tym na ustalony przez Sąd *meriti*, głównie na podstawie opinii biegłych, stan zdrowia ubezpieczonego.

Do stwierdzenia nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw nie wystarcza samo ustalenie, że doszło do naruszenia określonych przepisów dotyczących udziału strony w postępowaniu, lecz konieczne jest jeszcze wykazanie, że wskutek tego naruszenia strona nie mogła brać udziału w istotnej części postępowania. Nie jest wystarczające postawienie na etapie postępowania kasacyjnego samej tylko tezy, że wadliwy stan akt organu rentowego uniemożliwił ubezpieczonemu właściwe przygotowanie się do sprawy o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Całokształt postępowania, w tym przebieg postępowania dowodowego, przeczą tak sformułowanej tezie – ubezpieczony, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie kwestionował przed Sądem Apelacyjnym czytelności albo kompletności akt organu rentowego; brał natomiast aktywny udział w toku postępowania dowodowego, odnosząc się do opinii biegłych.

Należy podkreślić, że Sąd *meriti* dysponował aktami organu rentowego. Mieli do nich dostęp również biegli. Nie zachodziła sytuacja zniszczenia, choćby częściowego, albo zaginięcia akt sądowych, o którym mowa w art. 716 i nast. k.p.c. Przepis ten dotyczy odtworzenia akt zaginionych lub zniszczonych, przy czym chodzi o akta sądowe. Odtworzeniu podlegają akta sprawy w toku lub akta sprawy prawomocnie zakończonej bez względu na tryb i rodzaj postępowania, a więc akta z postępowania rozpoznawczego (procesowego, nieprocesowego, odrębnego), zabezpieczającego, egzekucyjnego, a także delibacyjnego. Przepisy procedury cywilnej odnoszące się do odtworzenia akt (art. 716–729 k.p.c.) dotyczą tylko akt sądu państwowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 1967 r., I CR 657/66, OSNCP 1967/11, poz. 201). W piśmiennictwie przyjmuje się, że dopuszczalne jest również odtworzenie niektórych dokumentów znajdujących się w aktach postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie rozgraniczeniowe (np. planów, szkiców), niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy sądowej. Nawet gdyby przyjąć, że odtworzenie akt przez sąd może dotyczyć akt postępowania prowadzonego przed organem rentowym, to należy zauważyć, że skarżący nie

precyzuje, w jakim zakresie powinny być odtworzone akta postępowania administracyjnego prowadzonego przez organ rentowy, jakich dokumentów w nich brakuje ani które dokumenty są nieczytelne z powodu zniszczenia. Ewentualne wątpliwości co do kompletności akt rentowych czy ich czytelności rozstrzygać należy na płaszczyźnie wszechstronnej oceny materiału dowodowego.

W ocenie Sądu Najwyższego nie doszło do pozbawienia ubezpieczonego możliwości obrony jego praw w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym, a zatem nie zachodzi nieważność postępowania sugerowana w skardze kasacyjnej. Innych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie powołał.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy postanowił, zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714 ze zm.).